

การต่อสู้สองแนวทาง ในสาธารณรัฐประชาชนจีนยุคสังคมนิยม : บทบทวน

นฤมิตร สอดสุข

ลักษณะเด่นของการเมือง เศรษฐกิจและสังคม สาธารณรัฐประชาชนจีนตั้งแต่ก่อตั้งจนกระทั่งปัจจุบันในรูปการต่อสู้สองแนวทาง ระหว่างฝ่ายที่เน้นการปฏิวัติตลอดกาลและฝ่ายที่เน้นการปฏิรูปให้ทันสมัย ให้ความซัดแย้งแตกแยกในรูปอุดมการณ์และอำนาจ¹ ใค้อย่างชัดเจน ความซัดแย้งดังกล่าวนอกจากเกิดขึ้นในหมู่ผู้นำที่มีทักษะแตกต่างกันแล้ว ยังก่อให้เกิดความปฏิบัติกันโดยทั่วไปในหมู่ประชาชนอีกด้วย แม้จะมีผลดีในแง่ที่ก่อให้เกิดความกินตัวอยู่ตลอดเวลา แต่ก็มีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชนในชาติที่ขาดความเป็นเอกภาพในระยะยาว การยึดถือความเชื่อถืออุดมการณ์แบบเดียวมากเกินไป ทำให้มีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์กับอีกฝ่ายหนึ่งในลักษณะศัตรูทั้งการเมืองและชนชั้นจนต้องคิดทำลายในความเป็นจริงเมื่อฝ่ายหนึ่งถูกทำลาย ไปได้หมายความว่าความซัดแย้งนั้นจะหมดสิ้นไป แต่จะยังคงเหลือเชื้อแห่งความซัดแย้งเพื่อรอคอยจังหวะและโอกาสที่จะหาทางเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้เป็นไปตามแนวทางและอุดมการณ์ของตนต่อไป ขณะเดียวกันเมื่อฝ่ายหนึ่งขึ้นครองอำนาจก็จะดำเนินนโยบายและแบบแผนต่าง ๆ ตามแนวทางที่คิดว่าถูกต้อง โดยไม่สนใจรับฟังหรือให้ความสำคัญกับการคัดค้านวิพากษ์วิจารณ์ของอีกฝ่ายหนึ่งมากนัก

จนทำให้มีทิศทางการ มองและแก้ปัญหาไปในทิศทางเดียว การขาดการมองปัญหาอย่างรอบคอบบ่อยครั้งทำให้นโยบายและการปฏิบัติเสียศูนย์และไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ความบกพร่องผิดพลาดเหล่านี้จะค่อยสะสมมากขึ้น จนในที่สุดอาจก่อให้เกิดปัญหาพอกพูนจนยากที่จะแก้ไข หรือต้องแก้ไขแบบถอนรากถอนโคน เมื่อนั้นก็จะเปิดโอกาสให้อีกฝ่ายหนึ่งสร้างความชอบธรรมขึ้นมาเป็นผู้นำ เพื่อแก้ปัญหาของประเทศโดยใช้นโยบายตรงกันข้าม และเช่นกันที่ฝ่ายหลังจะต้องหาทางซัดทำลายอิทธิพลของฝ่ายแรกเพื่อใช้นโยบายใหม่ในการแก้ไขปัญหาของประเทศ

ลักษณะการสลับเปลี่ยนหมุนเวียนดังกล่าวซึ่งดำเนินมาตลอดเวลาทำให้โครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของสาธารณรัฐประชาชนจีนขาดการพัฒนาต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพทั้งข้อสังเกตของโจอัน กัลทุง ทางด้านเศรษฐกิจ² และทักสมิ โอบาเบ ทางด้านการเมืองการต่างประเทศ³ ที่สรุปรวมกันได้ว่าการเปลี่ยนแปลงในสาธารณรัฐประชาชนจีนจากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาจะเปลี่ยนกลับไปกลับมาในระยะเวลาทุก ๆ ๑ ปี โดยประมาณ ระหว่างแนวทางการเมืองการต่างประเทศแบบปฏิวัติและเศรษฐกิจที่เน้นการ

เจดีย์กระจายแบบสังคมนิยม กับการเมืองการค้า ประเทศแบบอยู่รวมกันโดยสันติเพื่อความมั่นคง และเศรษฐกิจที่เน้นความเจริญเติบโตแบบทุนนิยม ในลักษณะการต่อสู้สองแนวทาง

การพิจารณาลักษณะโครงสร้างและปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของสาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องตั้งสมมุติฐานอยู่บนพื้นฐานการต่อสู้สองแนวทาง

ก. โครงสร้างและปัญหาทางการเมือง ปัญหาเรื่องผู้นำที่จะสืบทอดตำแหน่งต่อจากเหมาเจ๋อตุงและโจวเอินไหลหมดสิ้นไปแล้วในปัจจุบัน เมื่อแนวทางของกลุ่มนักปฏิวัติหรือพวกเหี่ยวชาญภายใต้การนำของเติ้งเสี่ยวผิงชนะกลุ่มนักปฏิวัติหรือพวกแดงภายใต้การนำของกลุ่มสี่คน (เจียงชิง จางซุนเจียว เวยาเหวินหยวนและหวางหงเหวิน)⁴ เติ้งเสี่ยวผิงวางแผนใช้กลยุทธ์เป็นขั้นค้อนอย่างแยบยลที่จะนำแนวทางพัฒนาตามนโยบายสี่ทันสมัยทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การป้องกันประเทศและเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้ สิ่งแรกที่เติ้งเสี่ยวผิงทำคือพยายามทำลายแนวทางปฏิวัติของเหมาเจ๋อตุง นอกจากการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายแล้ว ยังพยายามหาทางให้กลุ่มของตนขึ้นเป็นผู้นำในลักษณะผู้เข้าร่วมแทนส่วกว่าก่อเพลิงซึ่งเปรียบเสมือนทายาทของเหมาเจ๋อตุง โดยให้เหตุผลว่าคนมิได้ต้องการคำแห่งอำนาจทางการเมือง เพราะชราภาพมากแล้ว แต่ไม่ต้องการให้มีระบบผู้นำบารมีแบบเหมาเจ๋อตุงซึ่งมีอำนาจสูงสุดชี้ขาดแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งเป็นอุปสรรคกีดกันที่สำคัญต่อนโยบายสี่ทันสมัย

เติ้งเสี่ยวผิงใช้การวิพากษ์วิจารณ์เพื่อหาทาง

ลดฐานะผู้นำบารมีของเหมาเจ๋อตุง โดยหวังที่จะล้มเลิกนโยบายพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจแบบเดิมหันไปเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจโดยอาศัยเทคโนโลยีและการลงทุนจากภายนอกเพื่อพัฒนาประเทศให้เป็นมหาอำนาจตามนโยบายสี่ทันสมัย ทั้งนี้เนื่องจากเติ้งเสี่ยวผิงไม่เห็นด้วยกับทัศนะของเหมาเจ๋อตุงที่เห็นว่า ความขัดแย้งหลักในสังคมนิยมของสาธารณรัฐประชาชนจีนคือความขัดแย้งระหว่างความสัมพันธ์ทางการผลิตกับพลังการผลิต และความขัดแย้งระหว่างโครงสร้างส่วนบนกับพื้นฐานทางเศรษฐกิจเพราะเติ้งเสี่ยวผิงเห็นว่า หลังจากปฏิวัติสำเร็จเปลี่ยนการปกครองเป็นเลขาธิการนิวินสค์แล้วศัตรูทางชนชั้นก็หมดไปภาระหน้าที่สำคัญที่ต้องทำต่อไปคือ การพัฒนาเศรษฐกิจโดยไม่ต้องเน้นการปฏิวัติสังคมนิยมเนื่องจากเมื่อพลังการผลิตพัฒนาความสัมพันธ์ทางการผลิตก็จะปรับตัวโดยอัตโนมัติ ไม่จำเป็นต้องปฏิวัติโครงสร้างส่วนบน เติ้งเสี่ยวผิงเห็นว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนต้องปรับปรุงพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้ทันสมัยก่อนแล้วจึงทำการปฏิวัติสังคมนิยม และเชื่อว่าปัญหาสำคัญคือความขัดแย้งระหว่างระบบสังคมนิยมที่เจริญกับพลังการผลิตในสังคมนิยมที่ล้าหลัง ขณะที่เหมาเจ๋อตุงเห็นว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนมิได้มีปัญหาเรื่องพลังการผลิตล้าสมัยเพียงอย่างเดียว แต่โครงสร้างส่วนบนเมื่อทรึงพลังกดดันพลังการผลิตของมวลชนจึงต้องทำการปฏิวัติตลอดกาลเพื่อใช้ปัจจัยทางการเมืองทำลายอำนาจของฝ่ายกฎหมายให้หมดสิ้นไปจึงจะสามารถพัฒนาสังคมนิยมและสังคมนิยมวิเทศได้ในที่สุด⁵

สำหรับยุทธวิธีในการทำลายแนวทางปฏิวัติ

ของเหมาเจ๋อตุงในช่วงแรกก็ยังมีใจมกที่เหมาเจ๋อตุงโดยครงแต่ฟ่งเซ้าโจมกก็กลุ่มสี่คนก่อน ต่อมาจึงมีปฏิกิริยาต่อเหมาเจ๋อตุงทั้งในคำนำคำพูดและการกระทำมากขึ้นตามลำดับ เริ่มด้วยการวิจารณ์เหมาเจ๋อตุงว่ามีส่วนที่ 7๐ บทพร่อง 3๐ โจมกก็กองการผลึกคำจ่ายที่เหมาเจ๋อตุงยกย่องว่าดีมีเหตุผล และกล่าวหาว่ากองการผลึกแสงกัตัวเลขการผลึกอย่างบึกเบือน วิจารณ์การปฏิวัติวัฒนธรรมของเหมาเจ๋อตุงว่าทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนต้องด้าหลัง เติ้งเสี่ยวผิงกล่าววิจารณ์การปฏิวัติวัฒนธรรมว่า แม้จะมีจุดมุ่งหมายที่ดีเพื่อป้องกัน การ ฟันลัทธิทุนนิยมในพรรคคอมมิวนิสต์จีน แต่เหมาเจ๋อตุงใช้วิจารณ์ญาณแก่สติผลึกผลากและโจมกไม่ถูกเบ้า เพราะขยายวงกว้างเกินไปพื้นที่โจมกก็กว้างเกินไป และใช้กำลังโจมกหนักเกินไป เน้นขยายความซัดแย้งในพรรคว่า เป็นความซัดแย้งระหว่างศัตรูจนเกินขอบเขต เป็นผลให้กลุ่มสี่คนฉวยโอกาส เข้ายึดกุมอำนาจในพรรค ประทักประหารกลุ่มนักปฏิวัติที่ถูกถือเป็นศัตรูจำนวนมากมายจนก่อ ให้เกิดความซัดแย้งแตกแยกอย่างกว้างขวาง ทางค่านการกระทำ ได้มีการปลดภาพและคำขวัญของเหมาเจ๋อตุงออกจากสถานที่สำคัญของทางราชการ และพยายามสร้างกฎหมายขึ้นมา ใช้แทนบารมีอำนาจของเหมาเจ๋อตุงโดยถือหลักทุกคนเสมอภาคกันภายใต้กฎหมาย

พร้อม ๆ กับที่เติ้งเสี่ยวผิงพยายามลดบทบาทของแนวทางปฏิวัติของเหมาเจ๋อตุงลงเขาพยายามใช้ยุทธวิธีเพื่อลดทอนอำนาจของฮว่ากั๋วเฟิงที่มีแนวคึดสายกลางควบคู่ไปกั๋วย เติ้งเสี่ยวผิงเสนอตัวลาออกจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี โดยให้

เหตุผลว่าเพื่อกองการมิให้มีการผูกขาดตำแหน่งในพรรคผู้นำอาวุโส ซึ่งจะช่วยให้มีการแยกอำนาจหน้าที่ของพรรคและรัฐบาลออกจากกันอย่าง ชัดแจ้ง และเป็นการเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้เข้าไปมีส่วนรับผิดชอบบ้านเมืองมากขึ้นกั๋วย เป็นผลให้เติ้งเสี่ยวผิงพร้อมรองนายกรัฐมนตรีคนอื่นรวมเจ็ดคน และฮว่ากั๋วเฟิงนายกรัฐมนตรีต้องออกจากตำแหน่งในรัฐบาล คงไว้เพียงตำแหน่งในพรรคคอมมิวนิสต์จีนเท่านั้น

กั๋วยอิทธิพลหลักคั้นของเติ้งเสี่ยวผิงทำให้จ้าวจื่อหยางซึ่งอยู่ในกลุ่มที่เน้นการพัฒนาได้ขึ้นกั๋วยตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีแทนฮว่ากั๋วเฟิงในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2523 และหูเหยาบิ่งได้กั๋วยตำแหน่งเป็นเลขาธิการของพรรคคอมมิวนิสต์ ต่อมากั๋วยมติของคณะกรรมการกลางพรรคที่เบ็ดประชุมเต็มคณะสมัยที่ 11 ครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ 27-29 มิถุนายน พ.ศ. 2524 ระบุให้ฮว่ากั๋วเฟิงลาออกจากตำแหน่งประธานคณะกรรมการฝ่ายทหารของพรรค เหลือเพียงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคคนที่ ๑ เท่านั้นซึ่งเป็นการประนีประนอมเพื่อขจัดอิทธิพลแนวทางของเหมาเจ๋อตุงนั่นเอง

นอกจากนั้นมติสำคัญของคณะกรรมการกลางของพรรคยังกำหนดให้มีการปรับปรุงศูนย์การนำในพรรคเสียใหม่ แสดงถึงการประสบบชัยระหนกามแนวทางของเติ้งเสี่ยวผิงอย่างชัดแจ้ง คือหูเหยาบิ่งได้เป็นประธานพรรคแทน มีการเลือกตั้งคณะกรรมการเมืองดาวของพรรคมีหูเหยาบิ่งเป็นประธาน รองประธานมี ๑ คนคือ เย่เจียนอิง เติ้งเสี่ยวผิง จ้าวจื่อหยาง หลีเจียนเนี่ยน

เงินหยุนและ ฮว่ากั๋วเฟิง โดยมีนายซีซ่งซุน เป็นสมาชิกในคณะกรรมการพรรค ซึ่งคาดว่าจะเป็นเลขาธิการพรรคแทนหูเหยาบิ่ง

ตามรูปการณ์ดังกล่าวแสดงว่า ยุทธวิธีการใช้ ผู้นำร่วมของเต็งเสี่ยวผิง ได้รับการปฏิบัติอย่างสมบูรณ์ นั่นคือ เต็งเสี่ยวผิง คุณกงทงทงดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการฝ่ายทหารของพรรคแทนฮว่ากั๋วเฟิง หูเหยาบิ่งคุณพรรคดำรงตำแหน่งประธานพรรคคอมมิวนิสต์ และจ้าวจื้อเหยง คุณรัฐบาลดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี⁶

นอกจากนี้ มติของพรรคที่สำคัญอีกประการหนึ่งยังมีลักษณะยืนยันแนวนโยบายสี่ทันสมัยของเต็งเสี่ยวผิง ในการสร้างสังคมนิยมที่ทันสมัยต่อไปด้วย มีการสรุปทฤษฎีโดยถือเป็นมติของพรรคว่า ยังคงถือเหมาเจ๋อตุง เป็นครูแห่งการปฏิวัติประเทศและสรุปทฤษฎีที่ถูกต้อง สร้างคุณูปการในการปฏิวัติสังคมจีน แต่ขณะเดียวกัน วิจัยว่า ความผิดพลาดทางทฤษฎีในการปฏิวัติวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องมีการทบทวนและวิเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวทางซ้ายจกั๊ทที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

ความพยายามของเต็งเสี่ยวผิงที่จะเปลี่ยนตัวเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้นำในหน่วยงานบริหารของรัฐบาลและหน่วยพรรค กระทำอย่างกว้างขวางในทุกๆระดับ มิใช่แค่เฉพาะระดับผู้นำสูงสุดเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อเปลี่ยนตัวบุคคลผู้มีความสามารถ สัมพันธ์สอดคล้องกับแนวนโยบายสี่ทันสมัย เต็งเสี่ยวผิงพยายามโน้มน้าวให้สมาชิกอาวุโสในพรรคที่มีอายุโดยเฉลี่ยสูงกว่า 70 ปี ทั้งในกรมการเมือง หน่วยงานของพรรคระดับมณฑล และในกองทัพ

ปลดออกประชาชน เป็นอัน ลดระดับความสำคัญลงมาเป็นระดับสองหรือระดับสาม ขณะเดียวกันก็ ขับสมาชิกพรรควัยหนุ่มสาวที่ได้เลื่อนระดับในระหว่างการปฏิวัติวัฒนธรรมออกไป ควบคู่ไปกับการเลื่อนสมาชิกพรรคระดับกลางและระดับหนุ่มสาวในกลุ่มแนวพัฒนาขึ้นเป็นผู้เข้ารับผิดชอบในทุกๆระดับ ทั้งให้กระทำในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากมีกระแสคัดค้าน นอกจากนี้ยังขับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้นำในหน่วยงานบริหารที่สนับสนุนกลุ่มสี่คน และกลุ่มที่สนับสนุนเหมาเจ๋อตุงในทุกๆระดับที่เห็นว่า คัดค้านแนวทางปฏิบัติ⁷

นโยบายที่สำคัญอีกประการหนึ่งของเต็งเสี่ยวผิง เพื่อให้สาธารณรัฐประชาชนจีนบรรลุนโยบายสี่ทันสมัยคือ การแบ่งแยกงานระหว่างพรรคและรัฐบาลอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในระดับมณฑล ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารระดับเลขาธิการคนหนึ่งของพรรคจำนวน 28 คน จากทั้งหมด 29 มณฑล ออกจากตำแหน่งเจ้าหน้าที่สูงสุดของรัฐบาลในท้องถิ่น ยกเว้นเฉพาะเทศบาลนครปักกิ่งเพียงคนเดียวเท่านั้นที่เป็นทั้งเลขาธิการคนหนึ่งที่หนึ่ง และนายกเทศมนตรีพร้อมกัน นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ของกองทัพปลดออกประชาชนจำนวน 21 คน จากทั้งหมด 29 มณฑล ยังออกจากตำแหน่งผู้บริหารในระดับมณฑลอีกด้วย และมีแนวโน้มแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ นักวิทยาศาสตร์และนักวิชาการให้เข้าดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำในระดับมณฑลมากขึ้น เนื่องจากเต็งเสี่ยวผิงเห็นว่า เป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้ นโยบายสี่ทันสมัยบรรลุผล⁸

แนวทางมรดกของเหมาเจ๋อตุงที่เน้นให้ มวลชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วม วิพากษ์วิจารณ์เศรษฐกิจ

สอบการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐบาลและของพรรคในระบอบต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ไม่ได้รับการปฏิบัติอีกต่อไป ในยุคสังคมนิยมของเหมาเจ๋อตง การคำนึงถึงอุดมการณ์ “ความกึกก้องแห่งเจ๋อตง” เพื่อป้องกันการทำงานของพรรคในลักษณะรวบอำนาจแบบข้าราชการ (ที่เหมาเจ๋อตงเกรงว่าอาจเป็นสาเหตุนำไปสู่การเปลี่ยนสีแปรธาตุ เกิดชนชั้นนำ) หรือการที่เหมาเจ๋อตงให้ความสำคัญกับปัจจัยเศรษฐกิจมากกว่าการเมือง (ที่เหมาเจ๋อตงเกรงว่าอาจนำไปสู่ลัทธิแก๊ง) ถูกทะเลาะและต่อต้านในสมัยของเหมาเจ๋อตง เพราะเห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุถึงสังคมนิยมที่ทันสมัย หลัก “สี่ใหญ่” อันเป็นแนวทางมวลชนของเหมาเจ๋อตงที่ให้มีการแสดงทรรศนะอย่างเสรี แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ อภิปรายโต้แย้งอย่างกว้างขวาง และ บิดไปสเคอร์หนึ่งสี่ตัวโต จึงกลายเป็นสิ่งต้องห้าม ในยุคสังคมนิยมนอกจากนี้ยังมีให้มีการวิพากษ์วิจารณ์โดยเขียนนิตินิพนธ์ประชาธิปไตย ห้ามแจกใบปลิววิพากษ์วิจารณ์ใจมดีรัฐบาล ตลอดจนรวมทั้งห้ามมิให้ผลิตงานวรรณกรรมใด ๆ ที่มีลักษณะวิจารณ์กล่าวร้ายรัฐบาลอีกด้วย เพื่อป้องกันมิให้เป็นอุปสรรคก่อนนโยบายสังคมนิยม

ปรากฏการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบันแตกต่างออกไปจากสมัยเหมาเจ๋อตงอย่างสิ้นเชิง ไม่มีการกล่าวถึงเรื่องศัตรูทางชนชั้น หรือเผด็จการของชนชั้นกรรมาชีพแต่อย่างใด กลับถูกแทนที่ด้วยคำขวัญ “แสวงหาความจริงจากความจริง” ซึ่งหมายถึงให้ลงมือปฏิบัติเพื่อทำประเทศให้ทันสมัย และคำขวัญ “ปล่อยจิตใจให้เป็นอิสระ” จากการฝึกนิสัยให้เคยชินกับ

การเกรงครครือคุมการในอดีต การรณรงค์ดังกล่าวเห็นได้ชัดว่า มิใช่เพียงให้สติจิตใจปฏิวัติเท่านั้น แต่คล้ายกับให้นิยมลัทธิทุนนิยมด้วย

ข. *โครงสร้างและปัญหาทางเศรษฐกิจ* แนวนโยบายเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนปัจจุบันในยุคสังคมนิยมเปลี่ยนแปลงไปจากยุคปฏิวัติที่เน้นหลักการพึ่งตนเองตามขบวนการธงแดงสามคัน (Three Red Banners Campaign) อย่างสิ้นเชิง ขบวนการก้าวหน้าแบบกระโจน ระบบคอมมูน และการก้าวสู่ลัทธิคอมมิวนิสต์ตามขบวนการธงแดงสามคันของเหมาเจ๋อตง มีเป้าหมายเพื่อเร่งรัดการโอนกรรมสิทธิ์ของปัจจัยการผลิตให้ตกเป็นของส่วนรวม ซึ่งเป็นการเน้นความเสมอภาคในสังคม ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างอุตสาหกรรมกับเกษตรกรรม ระหว่างเขตเมืองกับชนบท และระหว่างแรงงานสมองกับแรงงานกาย

ความล้มเหลวของขบวนการก้าวหน้าแบบกระโจน (Great Leap Forward) ระหว่างปี 2501-2503 ซึ่งมีนโยบายเน้นพัฒนาอุตสาหกรรมในภูมิภาคเลียนแบบสหภาพโซเวียตโดยระดมแรงงานจากประชาชนเนื่องจากขาดการวางแผน ขาดวิศวกรและการตรวจตราควบคุมหลักวิชาการ และมีสาเหตุจากเรื่องดินฟ้าอากาศและการลดความช่วยเหลือจากสหภาพโซเวียตอย่างกระทันหัน การแก้ไขในระยะฟื้นฟูและปรับปรุงเศรษฐกิจ (Reconstruction) ระหว่างปี 2504-2508 ในทัศนะของเหมาเจ๋อตงเห็นว่าหันเหทิศทางไปจากการปฏิวัติ จึงดำเนินนโยบายปฏิวัติวัฒนธรรม (Cultural Revolution) ระหว่างปี พ.ศ. 2509-2512 เพื่อโจมตีกลุ่มพื้นฐานนิยมในพรรคและ

ฝ่ายลัทธิเก่า ซึ่งเหมาเจ๋อตุงถือว่าเป็นศักรทำให้
อุดมการปฏิวัติเสื่อมคล้ายเหมือนเช่นที่เกิดขึ้นใน
สหภาพโซเวียตและยุโรปตะวันออก เหมาเจ๋อตุง
จึงรณรงค์ให้นำหลักการก้าวสู่ลัทธิคอมมิวนิสต์มา
ใช้อย่างเต็มที่ทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ ก้า
นการเมืองเน้นหลักประชาธิปไตยรวมศูนย์ การ
กระจายอำนาจจากส่วนกลาง การไม่ให้ผู้นำและ
ข้าราชการแยกตัวจากชาวนาและกรรมกร ก้า
นเศรษฐกิจใช้หลักพึ่งตนเอง การให้ความสำคัญก่อ
การเกษตร การใช้แรงงานจำนวนมากแทนเครื่อง
จักร ไม่ส่งเสริมแรงจูงใจทางวัตถุ ส่งเสริมความ
เป็นแก่งยิ่งกว่าความเชี่ยวชาญและเน้นความเสมอ
ภาค

ผลของการปฏิวัติวัฒนธรรมที่ต่อต้านกลุ่มที่
เน้นพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้สมาชิกพรรคกลุ่มกั
งกล่าวจำนวนประมาณหนึ่งในสามถูกกวาดล้างออก
จากตำแหน่งในคณะกรรมการกลาง กลุ่มที่เน้น
การปฏิวัติเข้ามาแทนที่ ทำให้อิทธิพลของปัญญา
ชนลดลง ขณะที่กรรมกรและชาวนามีโอกาสเข้า
มามีส่วนร่วมในการบริหารระดับสูงมากขึ้น ผล
ปรากฏว่าปริมาณการผลิตของการเกษตรโดยเฉลี่ย
เพิ่มน้อยลงกว่าก่อนหน้าการปฏิวัติวัฒนธรรม แต่
กลุ่มปฏิวัติของเหมาเจ๋อตุงถือว่า ได้รับความสำเร็จ
ในแง่ที่สามารถลดความแตกต่างระหว่างภูมิภาค
ให้น้อยลง และทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน
ขบวนการปฏิวัติอย่างทั่วถึงกว่าแต่ก่อน

ความตกต่ำทางเศรษฐกิจ ในยุคปฏิวัติวัฒนธรรม
เป็นผลให้โจวเอินไหล นายกรัฐมนตรีได้
ฟื้นฟูแนวพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งสืบทอดมาจากหลิว
ซัวจี้ ขึ้นมาใหม่ ในช่วงปี พ.ศ. 2514-2515

แต่ถูกเหมาเจ๋อตุงคัดค้าน อย่างไรก็ตามก็ต่อมาได้มี
มติของที่ประชุมสภาประชาชนครั้งที่ 4 ที่กรุงปัก
กิ่ง ในเดือนมกราคม 2518 อนุมัตินโยบายที่สอดคล้อง
กับความเห็นของฝ่ายนักปฏิบัติการอาวุโส
และกลุ่มทหารที่รวมตัวกันสนับสนุนตั้งเสี่ยวผิง
และโจวเอินไหล นายกรัฐมนตรีประกาศใช้นโยบาย
สี่ทันสมัย เพื่อเน้นพัฒนาประเทศให้ทันสมัย
มหาอำนาจอื่นก่อนสิ้นทศวรรษ ซึ่งในปีพ.ศ. 2514
โจวเอินไหล ได้ปรับแก้แนวทางการโจมตีกลุ่มที่
เน้นการพัฒนาเสียใหม่ว่า นักวิทยาศาสตร์ นัก
เขียน และนักวิชาชีพอื่น ๆ ไม่ต้องสนใจการเมือง
ก็ได้ ครอบงำที่สามารถประกอบภารกิจลุ่มงไป
ด้วยดี และไม่เป็นที่ปฏิบัติต่อระบบสังคมนิยม¹⁰

ระยะดังกล่าวถือเป็นช่วงฟื้นฟูและปฏิรูป
(Reconstruction and Reform) ระหว่างปี
พ.ศ. 2512-2519 โจวเอินไหลนายกรัฐมนตรีได้
ตั้งตั้งเสี่ยวผิง กลับมาช่วยบริหารงานในตำแหน่ง
รองนายกรัฐมนตรีหลังจากถูกปลดจากตำแหน่ง
พร้อมหลิวซัวจี้ ในฐานะปฏิบัติปฏิวัติ แต่ได้
เกิดความขัดแย้งกันขึ้นระหว่างกลุ่มนักปฏิบัติซึ่งมี
ตั้งเสี่ยวผิงเป็นผู้นำ กับกลุ่มนักปฏิวัติซึ่งมีนาง
เจียงชิงเป็นผู้นำ อสังกรรมของโจวเอินไหลใน
เดือนมกราคม 2519 ยังทำให้ชาคผู้ที่ย่อยประสาน
ความขัดแย้งมีให้รุนแรงขึ้น ต่อมาด้วยอิทธิพล
ของกลุ่มสี่คนทำให้ตั้งเสี่ยวผิงถูกปลดจากตำแหน่ง
รองนายกรัฐมนตรีเมื่อเหมาเจ๋อตุงถึงแก่อสังกรรม
ในเดือนกันยายน 2519 ชว่กัวอเฟิง นายกรัฐมนตรี
ซึ่งขึ้นดำรงตำแหน่งสืบต่อจากโจวเอินไหล ใน
ฐานะผู้ประนีประนอม ได้ทำการจับกุมกลุ่ม
สี่คนด้วยการสนับสนุนจากกลุ่มนักปฏิบัติและได้

คำร่างตำแหน่งประธานพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นอีกตำแหน่งหนึ่งต่อมาตั้งเสี่ยวผิง โค้กกลับเข้าดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง และด้วยอิทธิพลบารมี ทำให้ตั้งเสี่ยวผิงสามารถนำเอานโยบายสี่ทันสมัยกลับมาใช้อีกครั้งหนึ่งอย่างเต็มรูป ซึ่งถือว่าเป็นช่วงสี่ทันสมัย (Four Modernization) นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา

ในยุคลี่ทันสมัย ตั้งเสี่ยวผิงได้ทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงแนวนโยบายเศรษฐกิจของเหมาเจ๋อตุงอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากตั้งเสี่ยวผิงเห็นว่าก่อให้เกิดการผลิตตกต่ำเป็นการบ่อนทำลายเศรษฐกิจและเป็นอุปสรรคต่อการทำให้ประเทศให้ทันสมัย แม้ว่าจะช่วยลดความแตกต่าง ระหว่างภูมิภาค ให้น้อยลงก็ตาม กลุ่มนักปฏิบัตินำโดยการนำของตั้งเสี่ยวผิงจึงพยายามทุกวิถีทางที่จะ ระดมบุคคลทุกหมู่เหล่า โดยไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศให้ก้าวไปสู่ นโยบายสี่ทันสมัยซึ่งสะท้อนให้เห็นในคำพูดของตั้งเสี่ยวผิงที่ว่า “ไม่ว่าแมวสีดำหรือสีขาว หากจับหนูได้ก็เป็นอันใช้ได้” หรือที่ว่า “ในชีวิตจริงการต่อสู้ทางชนชั้นไม่ใช่ทุกสิ่ง” โดยยินยอมชะลอการเข้าสู่ยุคคอมมิวนิสต์ การปฏิวัติสังคมนิยม พยายามสนับสนุนให้เจ้าของที่ดิน ชาวนารวย นายทุน และปัญญาชนซึ่งเคยถูกโจมตีในสมัยกลุ่มสี่คน ให้เข้ามีส่วนร่วมในการผลิตมากขึ้น ขณะที่คัดค้านนโยบายรัฐสวัสดิการว่า ยังไม่เหมาะสมที่จะใช้ในสาธารณรัฐประชาชนปัจจุบัน แต่เห็นว่าควรพัฒนาการผลิตให้ดีขึ้นก่อน จึงค่อยปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น

นโยบายเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขโครงสร้าง

เศรษฐกิจพื้นฐานอย่างขนานใหญ่ เพื่อให้รับนโยบายทำให้เป็นประเทศสังคมนิยมที่ทันสมัยลักษณะการผลิตแบบพึ่งตนเองถูกเปลี่ยนเป็นระบบเศรษฐกิจที่เน้นขยาย การแข่งขันกับตลาดการค้าต่างประเทศมากขึ้น โดยเลือกการรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ จากต่างประเทศเพื่อปรับปรุงเศรษฐกิจในระยะแรก เล้าโลงเศรษฐกิจถูกปรับให้สอดคล้องกับเป้าหมายการส่งออกต่างประเทศเป็นสำคัญ นโยบายเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองของเหมาเจ๋อตุง โดยเฉพาะอิทธิพลของหลินเบียวและกลุ่มสี่คนในยุคปฏิวัติวัฒนธรรมถูกตีความว่า มีผลทำให้เศรษฐกิจของประเทศเสียคุณภาพระหว่างอุตสาหกรรมหนักกับอุตสาหกรรมเบาและการเกษตร ขณะที่ขยายการลงทุนด้วยอุตสาหกรรมหนักมากเกินไป โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเหล็กเหล็กกล้าและเครื่องจักรกลต่างๆ จากเปอร์เซ็นต์เปรียบเทียบก่อนยุคลี่ทันสมัยแสดงว่ามีการลงทุนขั้นพื้นฐานประเภทที่ก่อผลผลิตราว 85 % ที่เหลือ 15 % ลงทุนในประเภทที่ไม่ก่อผลผลิต ได้แก่ ทางด้านการศึกษา สาธารณสุข การบริหาร การวิจัย การก่อสร้างที่พักอาศัย ฯลฯ สำหรับ 85 % นั้น ลงทุนในหน่วยอุตสาหกรรมหนักถึง 65 % ที่เหลือลงทุนด้านอุตสาหกรรมเบา และการเกษตรซึ่งน้อยมาก¹¹

นโยบายเศรษฐกิจยุคลี่ทันสมัยพยายามแก้ไขสภาพดังกล่าว เพื่อแก้ไขสถานะไม่สมดุลย์ทางเศรษฐกิจอันเป็นอุปสรรคต่อการขยายการค้าและการลงทุน ปัจจุบันการเกษตรและอุตสาหกรรมเบา ได้รับการให้ความสำคัญเป็นอย่างมากทั้งในด้านการขยายการผลิต พลังงาน ทูบ การคมนาคมขนส่ง การซื้อขายแลกเปลี่ยนกับต่างประเทศ

และการแนะนำให้ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ในช่วงครึ่งปีหลังของปี พ.ศ. 2522 สาธารณรัฐประชาชนจีนเร่งส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเบา ด้วยการพยายามหาทางทำให้หน่วยผลิตในส่วนท้องถิ่นมีทุนในการลงทุนขั้นพื้นฐานด้านการเกษตรให้มากขึ้น โดยใช้นโยบายลดภาษีการเกษตรที่จัดเก็บจากคอมมูนหรือหน่วยผลิตขั้นพื้นฐานที่มีรายได้น้อย ขณะเดียวกันลดภาษีการค้าและอุตสาหกรรมที่จัดเก็บจากคอมมูนและหน่วยผลิตขั้นพื้นฐานที่ดำเนินการเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจด้วยเป็นผลให้ผลิตผลจากสินค้าการเกษตรขายได้ราคาสูงขึ้น ชาวนามีรายได้เพิ่มมากขึ้น ช่วยกระตุ้นให้มีการขยายการลงทุนแขนงต่าง ๆ มากขึ้น ช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศมีลักษณะสมดุลมากขึ้น การลงทุนขั้นพื้นฐานทางการเกษตรต่าง ๆ เช่น การเพาะเลี้ยงสัตว์ ทำสวนป่า การประมง ฯลฯ เพิ่มขึ้นจากอัตรา 10.7% เป็น 14 % ในปีเดียวกัน ขณะที่ในเมืองมีการปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างและที่อยู่อาศัยมากขึ้นกว่าปีก่อนๆ ประมาณครึ่งหนึ่ง การพัฒนาการผลิตโดยเฉพาะด้านเครื่องอุปโภคบริโภคสูงขึ้นกว่า 70 % ทำให้มาตรฐานการครองชีพของประชาชนโดยเฉลี่ยสูงขึ้น โดยเฉพาะในเมือง¹²

ทางด้านรัฐวิสาหกิจปรากฏว่าค่อยมีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก เป็นอุปสรรคต่อการก้าวไปสู่ความเป็นประเทศสังคมนิยมที่ทันสมัย ลักษณะการรวมศูนย์สั่งงานจากส่วนกลางอย่างเคร่งครัดทั้งด้านวัตถุดิบ การเงิน และกำลังแรงงาน โดยเลียนแบบสหภาพโซเวียตมาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1950 ทำให้รัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ขาดอำนาจในการตัดสินใจ และปรับตัวในการผลิตให้สอดคล้องกับสังคม ขณะที่รัฐบาล

กลางมีอำนาจอนุมัติเงินทุนให้ดำเนินการ แต่หน่วยรัฐวิสาหกิจไม่ต้องรับผิดชอบต่อประสิทธิภาพการผลิตโดยตรง กรรมกรขึ้นตรงต่อรัฐบาลกลาง ซึ่งเป็นผู้กำหนดอัตราค่าจ้างแรงงาน รายได้และสถานะความมั่นคงในอาชีพของแรงงานไม่เกี่ยวข้องกับการทำงาน บังคับให้ล้าหลังผลิตทำให้ประสิทธิภาพการผลิตตกต่ำ ในยุคที่ทันสมัยพยายามแก้ไขใช้ผลประโยชน์ทางการเงินในรูปเงินตอบแทนพิเศษหรือโบนัส เป็นแรงจูงใจในการผลิตและการแก้ไขมาตรการในการบริหารบางประการ ขณะเดียวกันพยายามประสานระบบการผลิตในรัฐวิสาหกิจแต่ละภูมิภาคให้ร่วมมือกันและแบ่งงานกันทำมากขึ้น เพื่อเพิ่มผลผลิต ผลการสำรวจรัฐวิสาหกิจปรากฏว่า โรงงานต่าง ๆ ทำการผลิตโดยขาดการตรวจสอบทำให้ผลิตสินค้าอย่างสิ้นเปลืองสูญเสียเปล่า บ่อยครั้งที่ขาดวัตถุดิบในการผลิตเพราะไม่มีการเตรียมการวางแผน สินค้าที่ผลิตก็ขายไม่ออกหรือไม่ก็มีราคาแพง บางโรงงานต้องเปลี่ยนไปผลิตสินค้าประเภทอื่น หรือร่วมผลิตกับโรงงานอื่นหรือหยุดทำการผลิต ในปี พ.ศ. 2522 มีโรงงานประมาณ 2,400 แห่งที่ตกอยู่ในสภาวะคงถ่วง ปัจจุบันมีการแก้ไขปรับปรุงให้มีขีดความสามารถสูงขึ้น มีการปฏิรูปการผลิต และการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ มีการควบคุมโดยใช้หลักการผลิตเฉพาะด้าน และการร่วมมือกันผลิตมากขึ้น¹³

หลังจากมีประสบการณ์ในการพัฒนาผ่านมาประมาณ 30 ปี สาธารณรัฐประชาชนจีนปัจจุบันเลือกการนำประเทศให้ทันสมัยตั้งเป้าหมายให้บรรลุความสำเร็จเมื่อสิ้นทศวรรษนี้ จึงพยายามสั่งเทคโนโลยีจากต่างประเทศเข้าเป็นอันมาก โดยเฉพาะ

เทคโนโลยีในการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคมีการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศในหลายรูปแบบและร่วมมือทางเศรษฐกิจกับต่างชาติ การซื้อขายแลกเปลี่ยนกับต่างชาติ ในระยะตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา เพิ่มขึ้นประมาณเท่าตัว ในปี พ.ศ. 2522 สหภาพรัฐประชาชนจีนได้ประกาศใช้กฎหมายรัฐวิสาหกิจร่วมลงทุนจีน-ต่างประเทศ (Law on joint-venture enterprises of the People's Republic of China) ชักจูงต่างชาติเข้าไปลงทุน โดยกฎหมายให้การคุ้มครองสถานะและสิทธิแก่รัฐวิสาหกิจดังกล่าว โดยรัฐบาลกำหนดอัตราภาษีขึ้นใหม่เพื่อใช้ควบคุมบริษัทลงทุนต่างชาติที่ลงทุนร่วมในสหภาพรัฐประชาชนจีน รัฐบาลกำหนดเก็บภาษีเงินได้ส่วนบุคคลที่มีรายได้เดือนละ 800 หยวนขึ้นไป โดยเก็บภาษีแบบก้าวหน้าตั้งแต่ 5% - 45% ภาษีนี้มุ่งเก็บชาวต่างชาติในสหภาพรัฐประชาชนจีนเป็นหลัก โดยจะเก็บภาษีรายได้จากบริษัทประมาณ 33% ของกำไรสุทธิ¹⁴

สำหรับนโยบายการขยายการลงทุนโดยระดมทุนจากต่างประเทศเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมของสหภาพรัฐประชาชนจีนนั้นกระทำอย่างกว้างขวางมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายเชิญผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคจากยุโรป ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกาไปเป็นที่ปรึกษากว่า 1,000 คน รวมทั้งการสั่งซื้อโรงงานสำเร็จรูปและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ อันจะเป็นผลให้การค้าในระหว่างปี พ.ศ. 2521-2528 เปลี่ยนจากที่เคยทำกันในลักษณะแลกเปลี่ยนกลายเป็นระบบเครดิตเงินกู้จากต่างประเทศทั้งภาครัฐบาลและเอกชน คาดว่าในปี พ.ศ. 2528 สหภาพรัฐประชาชนจีนจะยืมเงินต่างประเทศกว่า 2

หมื่นล้านดอลลาร์ เพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัว¹⁵ ได้มีการตกลงเซ็นสัญญากู้เงินจากอังกฤษฝรั่งเศสและแคนาดา เจรกายืมเงินโดยไม่คิกคอกเหมือนกับเบลเยียม และเงินกู้คิกคอกเบี้ยต่ำกับญี่ปุ่น เช่นสัญญาการค้ากับองค์การตลาดร่วมยุโรป มีข้อตกลงพิเศษพิทักษ์ตราภาษีสกุลการทางการค้ากับออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ สวีเดน และประเทศอื่น ๆ นอกจากนี้รัฐสภาพเม็กซิกัน ยังให้ออนุมติข้อตกลงทางการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับสหภาพรัฐประชาชนจีนอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันสหภาพรัฐประชาชนจีนยังมีการติดขัดทางการค้ากับต่างประเทศไม่สูงนัก เนื่องจากโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศยังไม่สอดคล้องกับเศรษฐกิจของต่างชาติ และสินค้าขาออกยังไม่ได้มาตรฐาน การคมนาคมขนส่งยังไม่ทันสมัย มีสินค้าขาออกเพียง 0.7% ของโลก เท่านั้น ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญคือระบบการจัดการทางเศรษฐกิจที่ถูกรวมศูนย์โดยหน่วยการค้าต่างประเทศ ซึ่งกระทบต่อการริเริ่มของหน่วยเศรษฐกิจภูมิภาคและรัฐวิสาหกิจที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับตลาดต่างประเทศได้ หน่วยการค้าต่างประเทศใช้วิธีการบริหารการจัดการ และกระบวนการทางเศรษฐกิจที่ซับซ้อนเย็นเยือก ทำให้ขาดประสิทธิภาพ บ่อยครั้งทำให้ขาดโอกาสทางการค้าไป

ปัจจุบันสหภาพรัฐประชาชนจีนพยายามทดลองปฏิรูปวิธีการค้ากับต่างประเทศเสียใหม่โดยทำใน 2 มณฑล คือ กวางตุ้ง กับฝูเจี้ยน และใน 3 เทศบาลนคร คือปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ และเทียนสิน หากได้ผล มีโครงการที่จะขยายไปยังมณฑลชายฝั่งอื่น ๆ ต่อไป การปรับแก้ทำโดยให้อำนาจการ

จัดการการค้าต่างประเทศกับส่วนท้องถิ่นมากขึ้น โดยเริ่มให้มีการจัดการเอง ทำบัญชีเอง รับผิดชอบต่อผลกำไรหรือขาดทุนเอง สำหรับรัฐวิสาหกิจเพื่อการส่งออกขนาดใหญ่ที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีผลผลิตหลากหลายและกระบวนการผลิตที่ทันสมัย จะได้รับอนุญาตให้ติดต่อกับตลาดต่างประเทศได้โดยตรง หน่วยงานกลางหลายหน่วยจะมีอำนาจในการติดต่อค้าขายกับต่างชาติได้มากขึ้น สามารถส่งออกอุปกรณ์เทคโนโลยีและเครื่องจักรต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ และจัดการร่วมมือในการผลิตและการตลาดกับบริษัทต่างชาติได้¹⁶

แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนในยุคสี่ทันสมัย จึงเป็นแนวทางที่เน้นการพัฒนาด้านความเจริญเติบโตแบบทุนนิยมมากกว่าด้านการเฉลี่ยกระจายแบบสังคมนิยม แผนการใหม่ในการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อความเป็นมหาอำนาจ พยายามเร่งรัดการผลิตในทุกด้าน โดยประยุกต์เอาเทคนิคการพัฒนาแบบประเทศทุนนิยมตะวันตกมาใช้ เช่น เปิดให้มีรัฐวิสาหกิจที่มีอำนาจอิสระในการบริหาร สามารถพัฒนาความชำนาญในแต่ละด้านอย่างเต็มที่ ส่งเสริมให้มีการประสานร่วมมือกันในการผลิตและการตลาด นอกจากการกู้ยืมและร่วมลงทุนกับต่างประเทศแล้ว ยังใช้มาตรการอื่น ๆ เพื่อขยายการส่งออกอีกด้วย เช่น ให้มีธนาคารต่างชาติ การกำหนดเขตส่งออก ฯลฯ แม้มีลักษณะพึ่งตนเองอยู่บ้าง แต่ก็ยืดหยุ่นกว่าแต่ก่อนมาก เป็นผลให้เกิดชนชั้นนำขึ้นมากมาย มีทั้งช่างเทคนิค นักหนังสือพิมพ์ เจ้าหน้าที่ด้านวัฒนธรรม ผู้ชำนาญการด้านสื่อสาร เจ้าหน้าที่การค้าทุกและการค้า ฯลฯ

ในการส่งเสริมการผลิตสาธารณรัฐประชาชนจีนยุคสี่ทันสมัย ใช้นโยบายให้บำเหน็จรางวัลหรือโบนัสตามแบบทุนนิยม แทนหลักการใช้แรงจูงใจทางการเมืองด้วยการปลุกระดมมวลชนเช่นในสมัยปฏิวัติวัฒนธรรม ที่คิดค่าแรงงานตามเวลาที่ทำงาน หรือคิดสมรรถภาพในการทำงานประกอบด้วยในบางเขต แต่ในยุคสี่ทันสมัยต้องการเร่งปริมาณและประสิทธิภาพในการผลิตอย่างรวดเร็ว จึงนำเอาผลประโยชน์ทางวัตถุมาเป็นเครื่องล่อใจแทนระบบค่าแรงงานแปดขั้นถูกนำมาใช้ โดยยอมให้ประชาชนอาชีพต่าง ๆ มีรายได้แตกต่างกันได้แปรระดับตามความสามารถในทางการผลิต นอกจากนั้น รัฐบาลยังยอมให้เอกชนขยายการผลิตได้กว้างขวางมากขึ้น อันเป็นการลดหลักการเรื่องความเสมอภาคทางรายได้ของประชาชนตามอุดมการณ์ให้เหลือน้อยลง¹⁷

ปัจจุบันสาธารณรัฐประชาชนจีน ให้ความสำคัญมากได้มาก ทำน้อยได้น้อยทั่วประเทศ ในปี 2522 ซึ่งเป็นปีแรกที่ใช้ระบบการให้บำเหน็จรางวัล หรือโบนัส รัฐบาลจ่ายเงินไปทั้งสิ้น 5 พันล้านดอลลาร์ เพื่อเป็นแรงจูงใจในการผลิต¹⁸ ค่าจ้างแรงงานกรรมกรโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2520 ประมาณ 40% ระบบโบนัสจ่ายให้ทั้งในลักษณะส่วนบุคคล เช่นเพิ่มเงินพิเศษให้เท่ากับเงินเดือนจำนวนหนึ่งเดือน และแบบจ่ายเฉลี่ยรวมกันสำหรับรัฐวิสาหกิจ ซึ่งสามารถทำเงินได้ตามเป้าหมายในรูปการให้บ้าน ที่พักอาศัย การพักผ่อนหรือเครื่องอำนวยความสะดวกอื่น ๆ กับทุกคน ขณะเดียวกันส่งเสริมให้มีการค้าเอกชนมากขึ้นในทุกสาขาอาชีพเพื่อแข่งขันกับรัฐวิสาหกิจให้

มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้มีจำนวนร้านค้าเพิ่มมากขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 กว่า 320,000 แห่ง¹⁹

ทางด้านการเกษตร ไม่สนับสนุนให้คอมมูนมีอำนาจอิสระที่ตัดสินใจแก่ก่อน แต่พรรคจะเป็นผู้คอยควบคุมกระตุ้นให้ใช้เครื่องจักรกลการเกษตรและเทคโนโลยีสมัยใหม่อื่น ๆ เพื่อเพิ่มผลผลิตระบบการผลิตรวมหมู่แบบเก่าไม่ใช่วิธีการที่สอดคล้องกับการบรรลุถึงนโยบายสี่ทันสมัย จึงไม่ได้รับการสนับสนุน ขณะที่รัฐบาลจะสนับสนุนให้เพิ่มขนาดของที่ทำกินส่วนตัวมากขึ้น เพื่อเป็นพื้นฐานจูงใจหนทางการเพิ่มผลผลิต²⁰

ในทางปฏิบัติปรากฏว่าปัจจุบันไม่มีการเห็นเรื่องการต่อสู้ทางชนชั้นในสาธารณรัฐประชาชนจีนแต่อย่างใด ตามโรงงานต่าง ๆ เพิ่มไปด้วยค่าจ้างที่เร่งเร้าการแข่งขันคุณภาพและปริมาณการผลิตในหมู่กรรมกร แนวความคิดเบ็ดเสร็จของเค็งเสี่ยวผิงเป็นที่ยอมรับมากขึ้น *เสียงรณรงค์ต่อต้านทุนนิยมเปลี่ยนไปจากคำขวัญ "อิสระจากอิทธิพลของต่างชาติ" "อิสระจากการควบคุมของต่างชาติ"*²¹ หลักการพึ่งตนเองของเหมาเจ๋อตงถูกตีความให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่อย่างสิ้นเชิง เค็งเสี่ยวผิงผู้นำกลุ่มนักปฏิวัติกล่าวแก่ปัญหาที่ว่าทางรัฐบาล ได้ออกกฎหมายควบคุมต่างชาติไว้ดีแล้ว ขณะที่ระบอบกรรมสิทธิ์ของชาติแบบสังคมนิยมยังเป็นหลักอยู่

อย่างไรก็ดีแม้ปฏิเสธไม่ได้ว่า การขยายการค้ากับต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบันช่วยเพิ่มปริมาณการลงทุนทำให้เกิดธุรกิจเอกชนมากขึ้น แต่โครงการปฏิบัติดังกล่าวกลายเป็นเรื่องถือกำไรสูงสุดตามระบอบอุตสาหกรรมมาก

ขึ้นเช่นกัน และมีข้อสังเกตว่า อำนาจการซื้อที่เพิ่มขึ้นกลับตกอยู่กับเพียงประมาณ 80 ล้านคนที่อาศัยอยู่ใน 192 เมืองใหญ่ มากกว่าเป็นประโยชน์สำหรับคนอื่นอีก 800 ล้านคนในชนบท ผลการพัฒนาทำให้อัตราการว่างงานในชนบทเพิ่มมากขึ้นกว่าในเมือง มาตรการการครองชีพในคอมมูนภาคชนบทจึงตกต่ำมากขึ้น มีปัจจัยหลายประการทำให้ไม่น่าสงสัยว่า หากรูปการยังเป็นเช่นนี้ต่อไปอีก 10-15 ปีเป็นไปได้อาจเกิดการปฏิวัติของชาวนาคืออำนาจการทำให้ทันสมัย ซึ่งมีผลเฉพาะในเมืองและเมืองท่าชายฝั่งทะเลเป็นสำคัญ²²

ก. โครงสร้างและปัญหาทางการต่างประเทศในยุคสี่ทันสมัยนโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากเช่นกัน กล่าวคือ ในยุคปฏิวัติวัฒนธรรมที่กลุ่มนักปฏิวัติมีอำนาจ แนวนโยบายเน้นหนักในเขตภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ซึ่งเป็นเขตอิทธิพล ทั้งนี้เป็นไปคามลัทธิเหมาที่เน้นการปฏิวัติแบบพึ่งตนเอง ต่อต้านการปฏิวัติแบบส่งออกคามลัทธิครองความเป็นเจ้าโซเวียต และต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยมของสหรัฐอเมริกาที่ต้องการขยายอิทธิพลเข้ามาในอาณานิเวศนี้

อย่างไรก็ดี แม้นโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนจะเป็นนโยบายทางการทูตเพื่อส่งเสริมการปฏิวัติ แต่เป็นส่วนชาตินิยมมากกว่าสากลนิยม สาธารณรัฐประชาชนจีนไม่มีความสนใจอย่างจริงจังในการมุ่งทำลายระบบรัฐ-ชาติหรือระบบโลก และค่อนข้างจะสนับสนุนการกงระบบรัฐ-ชาติ และระบบโลกมากกว่า จึงเน้นโจมตีลัทธิเบรตเนฟ ซึ่งมุ่งผลประโยชน์ของกลุ่ม

ประเทศสังคมนิยมทั้งหมด มากกว่าคำนึงถึงความ เป็นเอกราชของรัฐสังคมนิยมแต่ละรัฐ ว่าเป็น ลัทธิแก๊งหรือลัทธิเผด็จการระหว่างประเทศ

นโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนจะมีลักษณะเปลี่ยน ไปมาระหว่างนโยบายส่งเสริมการปฏิวัติและนโยบายอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ทั้งในส่วนที่สัมพันธ์กับมหาอำนาจและกับประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะในเอเชียอาคเนย์ ทวิภพคนนโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนคือ เมื่อกลุ่มปฏิวัติมีบทบาททางการเมืองภายใน จะส่งผลถึงนโยบายต่างประเทศที่ส่งเสริมการปฏิวัติด้วย ตามอุดมการณ์เพื่อบรรลาระบบคอมมิวนิสต์ในอุดมคติ เป็นลักษณะสากลนิยม แต่เมื่อใดที่กลุ่มพัฒนามีบทบาททางการเมืองภายใน จะส่งผลถึงนโยบายต่างประเทศที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เพื่อหันไปเน้นพัฒนาเศรษฐกิจภายใน เป็นลักษณะชาตินิยม ความแตกต่างนี้เห็นได้ชัดเจนระหว่างนโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนในระยะปฏิวัติวัฒนธรรม(พ.ศ. 2509-2512) ซึ่งเน้นการส่งเสริมการปฏิวัติและระยะหลังปฏิวัติวัฒนธรรม (พ.ศ. 2513-ปัจจุบัน) ที่เห็นส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ²³

ดังนั้น นโยบายต่างประเทศในยุคปฏิวัติวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการปฏิวัติจึงใช้วิธีการทางการทูตที่เน้นความสัมพันธ์ในระดับพรรคต่อพรรค คือระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์จีนกับพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศต่าง ๆ ในเอเชียอาคเนย์ ซึ่งเรียกว่า ยุทธวิธีแนวร่วมมวลชนจากส่วนล่าง (United Front from below) สนับสนุนการต่อสู้ที่เป็นธรรมชาติของประชาชนและประชาชาติที่ถูกกดขี่ เพื่อ

โค่นล้มรัฐบาลเผด็จการที่อยู่ในอำนาจ เปลี่ยนโครงสร้างการเมืองและเศรษฐกิจโดยผ่านพรรคคอมมิวนิสต์ และขับไล่อิทธิพลของจักรวรรดินิยมอเมริกาออกไปจากภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ แต่ในยุคสี่ทันสมัยที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก จึงพยายามหาทางติดต่อยุติธรรมกับรัฐบาลต่าง ๆ มากขึ้นทำให้นโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบัน เน้นการติดต่อยุติธรรมกับรัฐบาลต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อขยายแนวร่วม ทั้งนี้ เป็นไปคามยุทธวิธีแนวร่วมมวลชนจากส่วนบน (United Front from above) ขณะทีลกดความสัมพันธ์ในระดับพรรคต่อพรรคลง

หลักสำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบัน ดำเนินตามทฤษฎีสากลของเหมาเจ๋อตง²⁴ แต่เนื่องจากสาธารณรัฐประชาชนจีนในยุคสี่ทันสมัย ตั้งเป้าหมายเพื่อบรรลุถึงการเป็นมหาอำนาจสังคมนิยมที่ทันสมัย ทำให้ไม่อาจกล่าวอ้างได้อีกต่อไปว่าคนเป็นประเทศยากจนที่สังกัดอยู่ในโลกที่สาม อีกทั้งการที่สาธารณรัฐประชาชนจีนติดต่อกับโลกตะวันตกสนิทสนมกับสหรัฐอเมริกามากขึ้น ทำให้ข้อกล่าวอ้างที่จะร่วมมือกับประเทศยากจนที่สังกัดโลกที่สาม กับประเทศพัฒนาแล้วในโลกที่สอง เช่นอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น ฯลฯ เพื่อต่อต้านประเทศอภิมหาอำนาจที่รุกรานในโลกที่หนึ่ง อันได้แก่สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตไม่สมเหตุผลอีกต่อไป ประกอบกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในยุคสี่ทันสมัยเน้นผลประโยชน์ของชาติในก้านความเจริญมั่งคั่งทางเศรษฐกิจมากกว่าเน้นอุดมการณ์คอมมิวนิสต์เช่นในอดีต อีกทั้งพิจารณาเห็นว่าหลังสงครามเวียดนามยุคิ อันตรายนของสหรัฐอเมริกาใน

เอเชียอาคเนย์ลดลง ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนพยายามแสวงหาพันธมิตร รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือจากสหรัฐอเมริกาด้วย เพื่อต้านอำนาจของสหภาพโซเวียตที่ตนเห็นว่ามึนโอบายคุกคาม และเป็นอันตรายต่อสันติภาพของโลกมากกว่าสหรัฐอเมริกาและเชื่อว่าเป็นมหาอำนาจที่เติบโตหลังจึงกระหายสงครามและต้องการแผ่อำนาจและอิทธิพลมากกว่า

อย่างไรก็ตาม แม้สาธารณรัฐประชาชนจีนจะสามารถสถาปนาสัมพันธภาพทางการทูตกับสหรัฐอเมริกาเป็นผลสำเร็จอย่างเป็นทางการแล้วก็ตาม แต่รัฐบาลเวแกนมีท่าทีที่ไม่เป็นมิตรกับสาธารณรัฐประชาชนจีนมากนักในระยะแรก และก็มีแนวโน้มจะหันไปให้ความสำคัญกับจีนได้วันมากขึ้นทั้งทางเศรษฐกิจและการทหาร ด้วยการขยายเทคโนโลยีและอาวุธยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ ให้มากขึ้น ทั้งนี้ด้วยมีเป้าหมายร่วมกันในการต่อต้านการขยายอิทธิพลของสหภาพโซเวียตในเอเชีย-แปซิฟิก และตะวันออกกลาง โดยเฉพาะในกรณีกัมพูชาและอัฟกานิสถาน

สำหรับความสัมพันธ์กับประเทศพัฒนาแล้วในยุโรปตะวันตกอันได้แก่อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี เป็นต้น สาธารณรัฐประชาชนจีนสามารถฟื้นฟูความสัมพันธ์ได้เป็นผลสำเร็จ ได้รับความร่วมมือช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและการเมือง เพื่อพัฒนาประเทศให้ทันสมัย แต่ประเทศดังกล่าวซึ่งเป็นสมาชิกองค์การนาโต้ กลับไม่แสดงท่าทีสนับสนุนนโยบายต่อต้านสหภาพโซเวียตมากนัก เพราะประเทศเหล่านั้นไม่ต้องการเพิ่มความตึงเครียดทางทหารกับสหภาพโซเวียต ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกัน

อีกทั้งประเทศดังกล่าวเชื่อว่ากลุ่มนาโต้มีประสิทธิภาพในการป้องกันตนเองได้²⁵ นอกจากนี้ สาธารณรัฐประชาชนจีนยังพยายามกระชับความสัมพันธ์กับประเทศยุโรปตะวันออกบางประเทศเช่น ยูโกสลาเวีย และรูมาเนีย ซึ่งมีนโยบายค่อนข้างเป็นอิสระจากอิทธิพลของสหภาพโซเวียต ส่วนความสัมพันธ์กับญี่ปุ่นสามารถตกลงทำสนธิสัญญาสันติภาพและมิตรภาพเป็นผลสำเร็จในเดือนสิงหาคม 2521 ในสนธิสัญญาฉบับดังกล่าวระบุเรื่องการต่อต้านลัทธิระบอบความเป็นเจ้า ซึ่งหมายถึงสหภาพโซเวียตด้วย

โดยสาระสำคัญแล้วนโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนในยุคสี่ทันสมัย ที่มีต่อสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนีและญี่ปุ่น จึงมีลักษณะการประสานร่วมมือกันเพื่อต่อต้านสหภาพโซเวียตเป็นสำคัญ

ในทางตรงกันข้าม ความสัมพันธ์ที่สาธารณรัฐประชาชนจีนมีต่อประเทศด้อยพัฒนาในโลกที่สาม โดยเฉพาะพรรคคอมมิวนิสต์กลับห่างเหินกันมากขึ้น²⁶ การที่สาธารณรัฐประชาชนจีนในยุคสี่ทันสมัยเน้นพัฒนาประเทศให้เป็นมหาอำนาจและต่อต้านสหภาพโซเวียตเป็นหลัก ทำให้ลดเลขวามิตรสัมพันธ์ที่มีกับประเทศโลกที่สามในระดับพรรคต่อพรรค เช่น ปัจจุบันสาธารณรัฐประชาชนจีนลดความสัมพันธ์ต่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย แต่เพิ่มขยายความสัมพันธ์ในระดับรัฐบาลกับไทยมากขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้กรณีที่จะเป็นประโยชน์ต่อการต่อต้านอิทธิพลของสหภาพโซเวียต สาธารณรัฐประชาชนจีนยังขยายการติดต่อกับรัฐบาลเผด็จการอีกด้วย

ปัจจุบันสาธารณรัฐประชาชนจีนยังชี้้นำให้

กลุ่มที่นิยมแนวทางของชนร่วมมือนับทุกฝ่ายโดยไม่
ต้องคำนึงว่าเป็นฝ่ายใด เพื่อช่วยถ่วงการขยาย
อำนาจของสหภาพโซเวียต²⁷ แต่วิธีการดังกล่าวจะ
ต้องเลือกใช้เฉพาะกรณีที่จะช่วยวางรากฐานให้กับ
ความก้าวหน้าของขบวนการในเวลาต่อมา เช่นกรณี
ที่อัลเลนแค้ ผู้นำของลัทธิถูกโค่นล้ม สาธารณรัฐ
ประชาชนจีนรีบเข้าไปติดต่อยุ่ร่วมมือกับรัฐบาล
ทหารของบีโนแซ่ที่ครองอำนาจอยู่เพื่อต่อต้านอิทธิ
พลของสหภาพโซเวียตที่ทั้งมันอยู่ก่อนแล้ว โดย
เชื่อว่าหากสามารถขจัดอิทธิพลของสหภาพโซเวียต
ไปได้ก็จะเป็นประโยชน์ส่งเสริมความเป็นปึกแผ่น
ของกลุ่มที่นิยมแนวทางของชนในระยะยาวหรือ
กรณีร่วมมือกับกลุ่มผู้นำเผด็จการซึ่งองค์การสืบ
ราชการลับ (ซี.ไอ.เอ.) ของสหรัฐอเมริกามีอิทธิพล
อยู่ใน อังโกล่า แชร้ ชูคาน หรือในอิหร่าน
ที่สาธารณรัฐประชาชนจีนดำเนินนโยบายทางการ
ทูตติดต่อยุ่ร่วมมือกับเจ้าชาห์มีอำนาจ

แนวนโยบายต่างประเทศดังกล่าว ทำให้ภาพ
พจน์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนเสียหายในสายตา
ของประเทศโลกที่สาม ที่เคยชื่นชมต่ออุดมการณ์
ต่อต้านการกดขี่ขูดรีดของจักรวรรดินิยมตะวันตกและ
ต่อต้านรัฐบาลเผด็จการในโลกที่สามในอดีต ทั้งนี้
เป็นผลเนื่องโดยตรงมาจากความล้มเหลวในนโยบาย
ส่งเสริมการปฏิวัติโดยผ่านแนวร่วมมวลชนจาก
ส่วนล่างทั้งในกลุ่มประเทศสังคมนิยม และประเทศ
โลกที่สาม กลยุทธ์ใหม่ของสาธารณรัฐประชาชน
จีนตามมติการประชุมสภาผู้แทนประชาชนครั้งที่ 5
จึงเน้นการพัฒนาให้เป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ
ในอีก 20 ปีข้างหน้า มากกว่าเน้นด้านอุดมการณ์²⁸

สำหรับภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ที่สาธารณรัฐ

ประชาชนจีนถือเป็นเขตอิทธิพลสำคัญ สามารถ
ขยายกระชับความร่วมมือกับประเทศในกลุ่มสมาคม
อาเซียนได้ค่อนข้างราบรื่น แม้มีบางประเทศโดย
เฉพาะสิงคโปร์และอินโดนีเซียจะยังไม่ยอมสถา
ปนาสัมพันธภาพทางการทูตกับสาธารณรัฐประชา
ชนจีน เนื่องจากหวาดระแวงภัยจากอุดมการณ์คอม
มิวนิสต์ สาธารณรัฐประชาชนจีนจึงพยายามคำ
เนินนโยบายเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจให้กับประเทศ
ทั้งสองมากขึ้น โดยการประกาศยกเลิกกฎหมาย
สองสัญชาติ ให้ชาวจีนโพ้นทะเลโดยเฉพาะซึ่ง
อาศัยอยู่เป็นจำนวนมากในประเทศทั้งสองถือสัญ
ชาติเดียวเป็นการช่วยแก้ปัญหาที่อาจก่อให้เกิดการ
กระทบกระเทือนต่อความมั่นคง เนื่องจากการมีก
ไม้ประเทศแม่ของชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศทั้ง
สอง และด้วยผลประโยชน์ร่วมกันในการต่อต้าน
สหภาพโซเวียตที่สนับสนุนเวียดนามให้เข้าไปมี
อิทธิพลเหนือรัฐบาลเฮงสัมวิน ทำให้สาธารณรัฐ
ประชาชนจีนเป็นที่ยอมรับของประเทศในกลุ่มสมา
คมอาเซียนมากขึ้น ในความพยายามที่จะจัดตั้งรัฐ
บาลเป็นกลางขึ้นในกัมพูชา ภายใต้การเลือกตั้ง
โดยสันติในความควบคุมขององค์การสหประชาชาติ
ทั้งนี้ โดยสาธารณรัฐประชาชนจีนพยายามกดดัน
เวียดนาม ซึ่งให้การค้ำจุนรัฐบาลเฮงสัมวิน โดย
ส่งกองทัพเข้าไปประจำอยู่ในกัมพูชา ด้วยการทำ
สงครามสังคมนิยมเวียดนามทางคอนเหนือ

อย่างไรก็ตามแม้ปัจจุบันสาธารณรัฐประชาชน
จีนจะลดการสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ในเอเชีย
อาคเนย์ลงไปมาก โดยยังคงให้การสนับสนุนทาง
ด้านการเมืองและจิตใจเท่านั้น และถือว่าปัญหา
พรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศต่าง ๆ เป็นเรื่องปฏ

หากภายในของประเทศนั้น ๆ ก็ตาม แต่ก็ยังคงไม่ได้รับความไว้วางใจมากนัก เหตุผลเนื่องจากสาธารณรัฐประชาชนจีนยังคงแสดงว่า แยกความสัมพันธ์ระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์ออกจากรัฐบาล ถือความสัมพันธ์กับพรรคคอมมิวนิสต์ในเอเชียอาคเนย์ว่าเป็นเรื่องของพรรค ไม่เกี่ยวกับรัฐบาล พฤติกรรมการแยกความสัมพันธ์ระหว่างพรรคกับรัฐบาลยังคงว่ามีความเกี่ยวข้องในปัจจุบันที่ยังคงแสดงว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนยังคงรักษายุทธวิธีการทูตสองระดับอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง เช่น ในพม่า หลังจากที่รัฐบาลตกลงกับพรรคคอมมิวนิสต์พม่าที่ตนสนับสนุนให้เจรจากับรัฐบาล หลังจากนั้นก็ตกลงกันไม่ได้ สาธารณรัฐประชาชนจีนยอมให้พรรคคอมมิวนิสต์พม่าหลบหนีภัยในดินแดนของตน หลังจากที่ถูกรัฐบาลปราบหนัก ในมาเลเซีย แม้สาธารณรัฐประชาชนจีนส่งบีคสดานีวิทยูเสียมมาเลเซีย ปฏิวัติ แต่ก็ได้สนับสนุนเบ็คสดานีวิทยูในรูปแบบอื่นของฝ่ายประชาธิปไตยขึ้นมา ในฟิลิปปินส์พรรคคอมมิวนิสต์ฟิลิปปินส์ชื่อพรรคกองทัพประชาชนใหม่ ซึ่งสาธารณรัฐประชาชนจีนสนับสนุน ยังคงความแข็งแกร่งกว่าพรรคคอมมิวนิสต์อื่นๆ ในเอเชียอาคเนย์ และมีข่าวว่าร่วมมือกับกบฏโมโร ซึ่งเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลมาร์คอสอย่างซัดแจ้ง แม้ว่าจะสาธารณรัฐประชาชนจีนจะลดการสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยลงมาก รวมทั้งในประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคนี้ เพราะต้องการมิตรประเทศในการต่อสู้คัดค้านอิทธิพลของสหภาพโซเวียตในอินโดจีน และคัดค้านการส่งทหารเข้าแทรกแซงกัมพูชาก็ตาม ลักษณะความไม่ไว้วางใจของประเทศในเอเชียอาคเนย์ที่มีต่อสาธารณรัฐ

ประชาชนจีน แม้จะลดน้อยลงแต่ก็ยังไม่หมดสิ้น

ง. *โครงสร้างและปัญหาทางสังคม* สภาพทางสังคมของสาธารณรัฐประชาชนจีนในยุคสี่ทันสมัยก็เช่นเดียวกับบ้านการเมือง เศรษฐกิจ และการต่างประเทศ ที่แตกต่างจากสมัยเหมาเจ๋อตุง มีอำนาจอย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษา กล่าวคือ กลุ่มนักปฏิวัติเน้นการเรียนรู้ ด้านอุดมการณ์ปฏิวัติตามปรัชญาฉบับไช่ผวณทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อเน้นให้ผลของการศึกษาและการพัฒนาส่งผลกระทบ ไปถึงความเจริญก้าวหน้าของชนบทเป็นสำคัญ วิธีการรับนักศึกษาจึงเป็นระบบเปิด เน้นความถูกต้องของความคิดทางการเมืองเป็นหลัก โดยให้นักเรียนที่ศึกษาจบชั้นมัธยมปลายต้องไปทำงานในชนบทก่อน เพื่อศึกษาประสบการณ์จากชาวบ้านก่อนเข้าศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัย ทั้งนี้โดยให้คนงานในคอมมูน เป็นผู้คัดเลือก มีจิตสำนึกทางการเมืองสูงพอหรือไม่ โดยมีเป้าหมายส่งเสริมการลดช่องว่างระหว่างชนชั้น และช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท ให้ลดน้อยลงตามอุดมการณ์เพื่อล้มล้างระบบอภิสิทธิ์ชน

สำหรับนโยบายทางการศึกษาในยุคสี่ทันสมัย กลุ่มนักปฏิวัติภายใต้การนำของเติ้งเสี่ยวผิง ได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขให้ใช้ระบบสอบคัดเลือก ด้วยการแข่งขันจากการสอบทางวิชาการ โดยวัดระดับสติปัญญาเป็นสำคัญ เน้นคุณภาพการศึกษาสมัยใหม่เพื่อผลิตผู้เชี่ยวชาญแบบประเทศตะวันออก และส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถไปศึกษาวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่จากประเทศตะวันตก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา เพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย ด้านการศึกษา

ระดับสูง เน้นส่งเสริมมาตรฐานทางวิชาการให้สูงขึ้น ปรากฏว่าในปี พ.ศ. 2522 มีนักศึกษาเพิ่มขึ้นประมาณ 1 ล้านคนเศษ ศึกษาอยู่ในสถาบันชั้นสูงประมาณ 139 แห่ง เพิ่มขึ้นจากนักศึกษาจำนวนประมาณ 164,000 คน จากสถานศึกษาทั้งหมด 35 แห่งในปี 2521 และมีนักศึกษาราว 41% ของนักศึกษาทั้งหมดในปี พ.ศ. 2522 ที่เรียนทางสาขาวิทยาศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์²⁹

เนื่องจากนโยบายที่ทันสมัยเห็นว่า ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำประเทศไปสู่ยุคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการทหารที่ทันสมัย จึงมีการให้ความสำคัญกับปัญญาชนที่มีความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก ด้วยการเพิ่มค่าตอบแทนทางการเงินให้สูงขึ้น เป็นแรงจูงใจในการทำงาน ขณะที่ในสมัยปฏิวัติวัฒนธรรม พยายามมิให้มีฐานะความเป็นอยู่แตกต่างจากกรรมกรชาวนาทั่วไปมากนัก เพราะมีเป้าหมายทำลายชนชั้น³⁰

สำหรับโครงการด้าน การแพทย์และสาธารณสุขในสมัยเหมาเจ๋อตุง เน้นโครงการหมอเท้าเปล่า เพื่อกระจายความเจริญให้เกิดความเสมอภาค โดยเฉพาะกับประชาชนในชนบทให้ได้รับบริการอย่างทั่วถึง มาในยุคที่ทันสมัยกลับเน้นพัฒนาการแพทย์และสาธารณสุขส่วนกลางให้เป็นวิชาการทันสมัยเป็นหลัก

ทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ในยุคที่ทันสมัยเปลี่ยนแปลงจากเดิมไปเป็นอันมาก สาธารณรัฐประชาชนจีนปัจจุบันเปิดรับวัฒนธรรมจากต่างชาติ โดยเฉพาะ วัฒนธรรมทุนนิยมตะวันตกอย่างกว้างขวาง ด้านศิลปวัฒนธรรมและวรรณกรรม เปิด

โอกาสให้มีเสรีภาพในการแสดงออกมากขึ้น ขณะที่สมัยปฏิวัติวัฒนธรรมเน้นรับ ใช้ การปฏิวัติเป็นสำคัญ ปัจจุบันไม่มีการโจมตีวัฒนธรรมและวรรณกรรมที่ไม่เน้นรับ ใช้ การปฏิวัติว่าเป็นการรับใช้ทุนนิยมและลัทธิแก๊งแก๊งก่อน นอกจากนี้ด้านสังคมชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนโดยทั่วไปก็เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก มีลักษณะทันสมัยแบบทุนนิยมตะวันตกมากขึ้น ทั้งนี้แปรผันไปตามความเจือจางของอุดมการณ์ปฏิวัติ

สรุป

การต่อสู้สองแนวทางในสาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบันปรากฏว่า แนวทางพัฒนาเศรษฐกิจตามนโยบายที่ทันสมัยของเค็งเฉียวผิงชนะอย่างเด็ดขาด สามารถยึดกุมอำนาจได้ทั้งในกองทัพ พรรค และรัฐบาล ทำให้มีเอกภาพในการผลักดันนโยบายที่ทันสมัย การดำเนินนโยบายของรัฐบาลทุกด้านจึงพุ่งเป้าไปที่ความพยายามที่จะพัฒนาประเทศให้เป็นมหาอำนาจสังคมนิยมที่ทันสมัย นโยบายทางเศรษฐกิจถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงโดยปรับใช้แนวทางทุนนิยม เพื่อเร่งการผลิตและการส่งออกควบคู่ไปกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศในลักษณะที่เน้นแสวงหาแนวร่วมจากส่วนบนโดยใช้นโยบายอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และละทิ้งอุดมการณ์สังคมนิยม โดยลดนโยบายส่งเสริมการปฏิวัติลง เป็นปัญหาคือว่า หากสาธารณรัฐประชาชนจีนประสบความสำเร็จในการพัฒนาเป็นประเทศมหาอำนาจสังคมนิยมที่ทันสมัย จะมีแนวโน้มพัฒนานโยบายต่างประเทศไปในทิศทางใด การสนับสนุนการปฏิวัติแบบพึ่งพาตนเองจะได้รับการปฏิบัติอยู่ต่อไปหรือไม่ หรือจะเปลี่ยนไปสนับสนุนการปฏิ-

วิถีแบบส่งออก ให้การสนับสนุนค้ำกำลังโดย
ทรงแบบสหภาพโซเวียตที่ตนประนามว่าเป็นลัทธิ
ครองความเป็นเจ้า

อย่างไรก็ดี แม้มีแนวโน้มว่านโยบายสีทัน
สมัยมีอนาคตค่อนข้างวามรื่น แต่ในทางปฏิบัติยัง
เป็นสิ่งที่ไม่อาจคาดหวังได้เช่นนั้นก็จริง เนื่อง
จากสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศใหญ่ มี
จำนวนประชากรเกือบ ๑ พันล้านคน อันเป็นอุป
สรรคต่อการพัฒนาประเทศเป็นอันมาก น่าคิดว่า
นโยบายสีทันสมัยของเติ้งเสี่ยวผิง จะสามารถคอบ
สนองความต้องการของสังคมส่วนรวมได้มากน้อย
เพียงใดเพราะการที่รัฐทุ่มเทให้กับภาคอุตสาหกรรม
ส่งออกเป็นอย่างมาก ย่อมจะก่อให้เกิดปัญหา
หาช่องว่างการไม่ได้รับความสำคัญมากพอในชน
บทซึ่งเป็นอาณาบริเวณส่วนใหญ่ของประเทศได้
หากสภาพการณ์เป็นดังนี้ อาจส่งผลกระทบต่อความ
ชอบธรรมในนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล
ไม่มากนักน้อย ถ้าเช่นนั้นอนาคตของสาธารณรัฐ
ประชาชนจีนคงจะต้องก้าวกลับไปหากฎของกลศุง
อีกครั้งหนึ่ง ที่พบว่าทุก ๆ ๑ ปี โดยประมาณ จะ
มีการหันเหทิศทางการกลับไปในแนวทางตรงกันข้าม
คือจากนโยบายเศรษฐกิจแบบที่เห็นความเจริญเติบโต
ไปเป็นแบบที่เน้นการเฉลี่ยกระจาย นอกจากนี้
นั้น โอกาสที่สินค้าที่สาธารณรัฐประชาชนจีนตั้ง
เป้าจะส่งเป็นสินค้าออก ทั้งอุตสาหกรรมเบา ถึง
ทอง และสินค้าพื้นเมือง ตลอดจนรวมถึงสินค้าประ
เภทเครื่องจักร เครื่องไฟฟ้า และอุตสาหกรรม
อื่น ๆ นั้น นับว่ามีอุปสรรคปัญหาที่จะต้องแข่งขัน
สินค้าในตลาดทุนนิยมโลก ซึ่งไม่ใช่เป็นเรื่องง่าย
นัก แม้ว่าสาธารณรัฐประชาชนจะได้เปรียบใน

แง่ที่มีทรัพยากรและกำลังแรงงานมากก็ตาม แต่ก็
มีข้อเสียเปรียบที่สำคัญในการไร้ประสบการณ์ความ
ชำนาญ คงต้องใช้เวลานานปีที่คิดว่าจะ
สามารถปรับปรุงให้สามารถแข่งขันกับตลาดต่างประเทศ
ได้อย่างเป็นผล

ปัญหาแทรกซ้อนอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในสาธารณ
รัฐประชาชนจีนปัจจุบันน่าจะถือเป็นสิ่งช่วยชี้ให้
เห็นความไม่ลงตัวของระบบใหม่ ซึ่งคงต้องอาศัย
ความอดทนในการปรับแก้ต่อไปอีกมาก ตัวอย่าง
อันเป็นผลผลิตของนโยบายสีทันสมัยซึ่งเร่งรัดมาก
เกินไป ที่ต้องการบรรลุภายในต้นศตวรรษนี้ คือ
ปัญหาอันเนื่องมาจากการเร่งกู้ยืมเงิน และนำเทคโนโลยี
จากต่างประเทศมาลงทุนในนิคมตะวันออกเข้าประเทศ
โดยปราศจากมาตรการควบคุมที่เหมาะสม ทำให้
งบประมาณของรัฐบาลขาดดุลอย่างมาก ถึงขนาด
ทำให้ต้องสกัดเงินไหลออกโครงการกู้ยืมเงินเพื่อขยาย
การลงทุนจากต่างประเทศให้น้อยลง และอีกปัญ
หาหนึ่งคือปัญหาการว่างงานและเงินเฟ้อ อันเป็น
ผลกระทบจากการเร่งกู้ยืมและรับเทคโนโลยีจาก
ต่างชาติเกินขีดความสามารถ ปรากฏว่าประชาชน
ในเมืองเซี่ยงไฮ้หลายพันคนได้เดินขบวนคัดค้าน
หลายครั้ง เพื่อประท้วงการที่พลเมือง 12 ล้านคน
ของเซี่ยงไฮ้ตกอยู่ในสภาวะตกงานเป็นจำนวนมาก
ตามตัวเลขดังกล่าว แม้จะมีเปอร์เซ็นต์ไม่มากนัก
เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรทั้งประเทศ แต่
ก็มีปริมาณไม่น้อยทีเดียว นับเป็นปัญหาที่รัฐบาล
จะต้องหาทางแก้ไข เพราะมิไร้มมีความสำคัญแค่
เพียงปัญหาค้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่มีผลกระทบต่อ
เสถียรภาพและความชอบธรรมทางการเมืองของ
รัฐบาลและนโยบายสีทันสมัยอีกด้วย

โดยสรุปกล่าวได้ว่า สาธารณรัฐประชาชน

จีนเป็นสังคมที่มีปัญหาเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ เช่นกัน ประสบการณ์การเลือกแนวทางใดแนวทางเดียวโดยไม่ยอมรับการดำรงอยู่ของอีกแนวทางหนึ่ง น่าจะเป็นอุทธาหรณ์ให้กับผู้นำที่จะไม่ก่อลักษณะผิดพลาดซ้ำอีก เพื่ออย่างน้อยก็ทำให้เลือกแนวทางใดแนวทางหนึ่ง ด้วยความระมัดระวังรอบคอบยิ่งขึ้น เพราะลักษณะเด่นพิเศษของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในโลก เป็นปัจจัยที่ทำให้ต้องมีการปกครองประเทศในลักษณะสองถูกสองผิดตลอดมา ข้อสรุปปัญหาความผิดพลาดจากอดีตและปัจจุบัน น่าจะช่วยให้

สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางและนโยบายที่จะสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นจริง ได้แม่นยำขึ้นในอนาคต

สำหรับความจำเป็นที่ต้องจับตามองสาธารณรัฐประชาชนจีนน่าจะมีใช้เพียงแค่เป็นตัวแบบหรืออุทธาหรณ์ในความสำเริงหรือความล้มเหลวของการพัฒนาประเทศเพียงใด ๆ เท่านั้น แต่ควรระคุทิจทางและแนวโน้มบทบาทของสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่มีต่อประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในโลกที่สาม และในเอเชียอาคเนย์ ซึ่งรวมถึงไทยด้วย ●

เชิงอรรถ

1. ปัจจุบันแนวทางการศึกษานี้เกี่ยวกับการเมืองของสาธารณรัฐประชาชนจีนให้ความสนใจศึกษาทั้งในแง่ที่เป็นการต่อสู้ทางอุดมการณ์ระหว่างฝ่ายทุนนิยมกับสังคมนิยม และในแง่การต่อสู้เพื่ออำนาจของผู้นำ ในการแสวงหาอำนาจและรักษาอำนาจไว้เป็นฐานในการปฏิบัติตามอุดมการณ์ของตน

โปรดดู ถักัน เลียมเต๋รียณ, “สาธารณรัฐประชาชนจีน : วิกฤติการณ์ทางสภาวะผู้นำ และความขัดแย้งทางอุดมการณ์,” *วารสารธรรมศาสตร์* 6 (กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2520) หน้า 134.

2. โปรดดูรายละเอียดใน โจฮัน กัลตุง, “ยุทธศาสตร์การพัฒนาของจีน”, อกัญญา รัตนมงคลมาส แปลจาก “Is There A Chinese Strategy of Development?”, *วารสารเอเชียปริทัศน์* 7 (กรกฎาคม-กันยายน 2523), หน้า 12.

3. โปรดดูรายละเอียดใน ถักสูมิ โอคาเบ, “บทบาทของจีนในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ในอนาคต”, นฤมิตร สอดสุข แปลจาก “China’s Future Role in Southeast Asia”, *วารสารอักษรศาสตร์* 7 (มิถุนายน-พฤศจิกายน 2518), หน้า 89.

4. ในตอนปลายปี 2523 ได้พิจารณาความผิดของกลุ่มต๋ก้น และสมัครพรรคพวกของเถินเบี่ยว ในข้อหาสำคัญ 4 ข้อ คือ ให้อำนาจฝ่ายซ้ายและอาชญากรพรรคคอมมิวนิสต์จีน และผู้นำประเทศ กับสมคบวางแผนโค่นอำนาจคณะกรรมการเมืองและผู้นำประเทศ ประทุษร้ายและสังหารเจ้าหน้าที่พรรคและข้าราชการรวมทั้งประชาชนทั่วไปเป็นจำนวนมากกว่า 8 หมื่นคน วางแผนลอบสังหารเหมาเจ๋อตุง ประธานพรรคคอมมิวนิสต์จีน และพยายามยึดอำนาจจากเหมาเจ๋อตุง ในเดือนกันยายน 2514 และข่มขู่ผู้นำและอาวุธเตรียมการปฏิวัติโดยยึดนครเซียงไฮ้เป็นฐานปฏิบัติการ โดยกำหนดจะลงมือกระทำการในเดือนตุลาคม 2519 ในที่สุดศาลสูงสุดประชาชนตัดสินว่า จำเลยทั้งหมดมีความผิดตามข้อกล่าวหา ต้องโทษจำคุก 15 ปี ถึงตลอดชีวิต

5. ถักัน เลียมเต๋รียณ, “สาธารณรัฐประชาชนจีน : วิกฤติการณ์ทางสภาวะผู้นำและความขัดแย้งทางอุดมการณ์” หน้า 144-146.

6. "หัวหมัดอำนาจ ชัยชนะเด็ดขาดของเต็ง", *สู่อินทรี* 1 (5-11 กรกฎาคม 2524), หน้า 49-50.
7. **Parris H. Chang**, "Chinese Politics : Deng's Turbulent Quest", *Problem of Communism* Vol. xxx (January-February 1981), p. 17-18.
8. **Parris H. Chang**, "Chinese Politics: Deng's Turbulent Quest", p. 18.
9. **Heishiro Ogawa**, "Prospects of China in the 1980", *Asia Pacific Community* 8 (Spring 1980), p. 97.
10. ทักษิณ เจริญเจริญ, "วิเคราะห์ปัญหาการเมืองจีนปัจจุบัน : ผู้นำการรวมกลุ่มและการต่อสู้ทางชนชั้น", *รัฐศาสตร์สาร* 5 (พฤศจิกายน 2521), หน้า 120-121.
11. **Dong Fureng**, "Some Problems Concerning the Chinese Economy", *The China Quarterly* 21(December 1980), pp. 727-728.
12. **Dong Fureng**, "Some Problems Concerning the Chinese Economy", p. 730.
13. **Dong Fureng**, "Some Problems Concerning the Chinese Economy" p. 730.
14. เขียน ชีระวิทย์, "จีนในอนาคตใหม่จะรวมวันเพียงใด", *มติชน* (19 กันยายน 2523), หน้า 7.
15. **Greg O' Leary**, "China Comes Home : The Re-integration of China into the World Economy", *Journal of Contemporary Asia*, Vol. 9, No. 4 (1976), p. 467.
16. **Dong Fureng**, "Some Problems Concerning the Chinese Economy" pp. 735-736.
17. โปรตุค เขียน ชีระวิทย์, "นโยบายพัฒนาการชนบทของจีนในยุคหลังเหมา", *วารสารเอเชียปริทัศน์* 1 (กรกฎาคม-กันยายน 2523), หน้า 21-33.
18. **Joyce K. Kallgren**, "China in 1979 : An Turning Thirty", *Asian Survey* 20 (January 1980), p. 4.
19. **William E. Parloh**, "Equalitarianism in Chinese Society", *Problems of Communism*, Vol. xxx (January-February 1981) p. 52.
20. อำนวยชัย ปฏิพัทธ์เผ่าพงศ์, "การพัฒนาประเทศจีน : การต่อสู้สองแนวทาง", ใน *จีนการต่อสู้สองแนวทาง* โดยอำนวยชัย ปฏิพัทธ์เผ่าพงศ์ และณัฐมิตร สอดสุข (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2524), หน้า 68-69.
21. **Ross Terrill**, "China and the World : Self Reliance or Interdependence", *Foreign Affairs* 46 (January 1977), p. 299.

22. **Ross Terrill**, "China Enter the 1980s", *Foreign Affairs* 58 (Spring 1980), pp. 928-933.

23. นฤมิตร สอดสุข, "นโยบายต่างประเทศของลัทธิเหมาเจ๋อตง", ใน *จีนการต่อสู้สองแนวทาง*, หน้า 172.

24. ในทศวรรษของอัลบาเนีย ซึ่งเคยเป็นมิตรประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน ไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีสามโลก เพราะเชื่อว่าทั้งสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต เป็นอภิมหาอำนาจที่อันตรายต่อกัน แม้ว่าประเทศค่ายจักรวรรดินิยมจะไม่ใช่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เนื่องจากทั้งประเทศในยุโรปตะวันตก และญี่ปุ่นต่างแข่งขันกับสหรัฐอเมริกา และการเกิดสังคมนิยมโซเวียตที่เป็นอันตรายต่อการปฏิวัติของประชาชน ก็มีได้หมายความว่าระบบสังคมของจักรวรรดินิยมจะเปลี่ยนแปลงไป

โปรดดู **O. Edmunds Clubb**, "China and the Three Worlds", *Current History* (September 1978), p. 56.

25. **Donald W. Klein**, "The Foreign Policy of the People's Republic", *Current History* (September 1978), p. 56.

26. อัลบาเนียได้กล่าวโจมตีนโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีต่อโลกที่สามว่า ประการแรก สาธารณรัฐประชาชนจีนปฏิเสธที่จะพูดถึงเรื่องโครงสร้างทางชนชั้นภายในประเทศที่สามเป็นครั้งแรก ประการที่สอง ปฏิเสธการขูดรีดของจักรวรรดินิยมในโลกที่สองคือประเทศในโลกลที่สาม และประการสุดท้าย สนับสนุนความร่วมมือตามแผนเศรษฐกิจระหว่างประเทศแนวใหม่ ซึ่งเท่ากับเป็นการยอมรับลัทธิจักรวรรดินิยมให้รวมกับประเทศในโลกลที่สามเข้าไว้ในแผนการของตนเอง

โปรดดู **Greg o' Leary**, "China Comes Home: The Re-integration of China into the World Economy," p. 473.

27. **Leslie R. Marchant**, "China's New Model for People's War Strategy" *Southeast Asia Spectrum* (September, 1976), p. 46.

28. **Donald W. Klein**, "The Foreign Policy of the People's Republic", p. 56.

29. **Richard P. Suttmier**, "Politics, Modernization, and Science in China", *Problem of Communism* vol. xxx (January-February), p. 29.

30. ตามตัวเลขของการวิจัยของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานฝ่ายเทคนิคของกระทรวงที่รับผิดชอบด้านอุตสาหกรรมพบว่า รายได้โดยเฉลี่ยของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทางเทคนิคจำนวน 6,184 คน จากสถาบันวิจัยทุกแห่ง ได้รับประมาณเดือนละ 85 หยวน ขณะที่กรรมกรในโรงงานอุตสาหกรรมได้รับ 80 หยวน โปรดดู **Richard P. Suttmier**, "Politics, Modernization, and Science in China", p. 27.